

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPĂRHIEI ORTODOXE ROMĂNE A ARADULUI

Nr. 2990—1933.

GRIGORIE,

din îndurarea lui Dumnezeu Episcopul ort. al Eparhiei române a Aradului, Ienopolei și Hălma-
giului, precum și al părților din Banatul-Timișan.

Iubitului Cler și popor și iubiților deputați ai Adunării noastre eparhiale, dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Hristos, împreună cu salutarea Noastră arhierescă :

Pe temeiul art. 9 din lege și art. 132 și 134 din Statutul pentru organizarea Bisericii ortodoxe române, convocăm Adunarea eparhială a Aradului în sesiune ordinară pe ziua de **Duminecă în 14 Mai a. c., la orele 9 dimineața**, când se va oficia cuvenita slujbă în Catedrala Episcopiei și apoi va urma deschiderea Adunării în sala festivă a Academiei teologice.

Arad, 20 Aprilie 1933.

Al tuturor binevoitor

† **Grigorie,**
Episcopul Aradului.

NOTĂ: Indatorați prin concluzul Nr. 44 al Adunării eparhiale din 1901, aducem la cunoștința P. T. deputați, că nici un concediu nu se acordă, lără de cuvenita motivare, urmând a se proceda în caz contrar, întru toate, conform ultimelor dispozițiuni din §-ul 59 al Regulamentului afacerilor interne.

Ortodoxia și Româanismul în trecutul nostru.

De Dr. Grigorie Gh. Comșa, Episcopul Aradului.

(Continuare).

CAP. II.

Credința ortodoxă la leagănul neamului nostru. Combaterea părerilor greșite.

Incepem expunerile noastre chiar cu timpurile primare din istoria neamului nostru.

Se știe că poporul român s'a format din amestecarea rămășițelor poporului dac cu coloniștii aduși de împăratul Traian în Dacia din diferitele părți ale vastului imperiu roman, după cucerirea și anexarea acestei provincii între anii 101—107 d. H. Firește că provincia Dacia până la anul 271 d. H., când împăratul Aurelian, silit de năvălirile tot mai dese ale Goților, își retrage legiunile, a stat în cea mai strânsă legătură cu restul imperiului. După anul 271 însă aceste legături slăbesc din ce în ce tot mai mult. Totuși procesul de închegare a poporului român se continuă mai ales în secolele următoare. Se pune deci întrebarea că ce miracol a contribuit la această închegare? Istoricii ne dau răspunsul că religia creștină a fost factorul principal, care a putut să închege elementele dispartate și eterogene într'o unitate sufletească. Duhul creștin, învățătura evanghelică, importate de creștinii, cari se vor fi găsit cu siguranță între coloniști și între prizonierii aduși mai târziu în Dacia Traiană de Goți, Huni, etc. din peninsula balcanică, au făcut ca sufletele să se apropie tot mai mult unele de altele și după câteva veacuri să formeze o unitate sufletească și națională bine distinctă, care în mijlocul atâtor circumstanțe istorice neprielnice a dăinuit până astăzi. Acesta este un fapt istoric, pe care astăzi nimeni nu-l tăgăduiește. Populațiunea din Dacia Traiană a stat secole de-a rândul sub influința propagandei creștine, care pornea spre nord din sudul Dunării, dela numeroasele episcopii din peninsula balcanică. Aceste episcopii și în genere Biserica creștină din sudul Dunării a ajuns într'o stare foarte înfloritoare și s'au organizat mai ales începând cu Constantin cel Mare. Până la acest împărat propaganda creștină de sigur că se putea face numai în ascuns, întâmpinând mari pericole din partea prigonitorilor religiei creștine, dar după ce Constantin cel Mare a acordat deplină libertate religioasă creștinilor din imperiu prin edictul dela Mediolan din a. 313, propaganda se intensifică tot mai mult.

Chiar în secolul al III-lea găsim numeroase centre creștine în părțile din apropierea Daciei, astfel în Moesia, Panonia, Dalmația și în întregul Iliric. Amintim numai episcopiile dela Sirmium, Singidunum, Naisos, Remesiana, Ratiaria, Scupi, Salona, Sardica¹⁾. În cele mai multe centre creștine din sudul Dunării creștinismul era răspândit în limba latină astfel că tot sub această formă se transplantează și în Dacia Traiană. Despre aceasta avem dovadă și în cuvintele de origine latină din limba noastră, cari arată că elementele fundamentale ale creștinismului a trebuit să le primim în forma latină.

Privitor la origina latină a creștinismului primar al nostru trebuie să relevăm aici o părere eronată, ce o găsim circulând cu deosebită tenacitate între frații Români uniți cu Roma, între Românii de religie greco-catolică. Această părere se rezumă cam în următoarele: «Voi, ortodocșilor, recunoașteți că creștinismul s'a răspândit la noi în limba latină și prin mijlocirea episcopilor latine din sudul Dunării, cari stăteau sub jurisdicția episcopului suprem dela Roma, dar nu vreți să trageți și toate consecințele din această recunoaștere. Noi, uniții, însă am recunoscut greșala la anul 1700 prin mitropolitul Atanasie. Atunci ne-am dat seama cât de mare a fost greșala strămoșilor noștri când la finea secolului al IX-lea s'au lepădat de Roma și s'au supus jurisdicției Bisericii bulgare și Constantinopolului și noi am revenit la 1700 la mama Roma, pe care o părăsisem odinioară cu ingrătitudine. Reveniți și voi, ortodocșilor, cel puțin astăzi la leagănul latinității și creștinătății noastre comune și părăsiți Biserica bizantină, grecească-slavonă, care ne-a ținut încătușați în curs de atâtea secole începând cu finea secolului al IX-lea, când am ajuns în orbita influinței Bisericii bulgare, care ne-a silit să primim limba slavonă în slujba bisericească, iar mai târziu chiar și în Stat».

Să examinăm puțin chestiunea aceasta. Firește că nici prin minte nu ne trece să negăm faptul istoric că primele elemente ale creștinismului nostru le-am primit sub formă latină și mai ales prin activitatea misionară a episcopilor dela sudul Dunării, în preponderență latină.

Totuși chiar dela început trebuie să observăm că

¹⁾ Vezi: Istoria Bisericii Române de N. Dobrescu, pag. 9 etc.

creștinismul antic răspândit în limba grecească nu trebuie și nu ne este îngăduit să-l privim cu antipatie, căci doar chiar aproape toate cărțile Sfintei Scripturi au fost scrise original în limba grecească. Deasemenea și literatura postapostolică și lucrările tuturor Părinților apostolici sunt scrise exclusiv în limba grecească. Literatura latină își ia începutul abia după jumătatea secolului al 2-lea și leagănul acestei literaturi nici nu este Roma, nici Italia, ci Africa, cu reprezentanții săi principali Tertulian († 220—240) și Ciprian († 258). Abia în secolul al IV-lea începe să înflorească literatura bisericească în Italia în limba latină.

Apoi Biserica Romei de astăzi nu se poate compara cu Biserica Romei dela începutul creștinismului. Pe acea vreme Roma ținea cea mai strânsă comunitate cu Bisericile din răsărit, de unde radia flacăra creștinismului spre celelalte părți ale lumii creștine. După cum religia creștină și-a luat începutul la răsărit, tot așa încă multe secole de-a rândul răsăritenii aveau rolul covârșitor în evoluția vieții bisericești. Dupăcum în primele trei veacuri centrul creștinismului era la răsărit, unde se găsesc cele mai multe comunități bisericești întemeiate de Sf. Apostoli și cele mai însemnate centre creștine, cum era Ierusalimul, Alexandria, Antiohia, Efesul etc., așa și în secolele următoare IV—VI centrul rămâne tot la răsărit. Aici se țin toate sinoadele ecumenice, la cari se iau hotărâri obligatorii pentru întreaga lume creștină. Aici trăiesc cei mai însemnați Sf. Părinți și învățători ai creștinătății, ca Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Grigorie Teologul, Sf. Ioan Gură de Aur și alții. Directivele plecau dela răsărit în toate domeniile vieții bisericești. Chiar și monahismul, care mai târziu a avut un rol atât de important în Biserica romano-apuseană, își are începuturile sale la răsărit. Apusenii au adoptat viața monahală sub influința răsăritului și a numeroase personalități de seamă răsăritene, cum a fost Sf. Atanasie cel Mare și alții.

Așadară cel puțin până în secolul al VII-lea, când Mohamedanii încep să strămtoreze tot mai mult pe creștinii dela răsărit, întreg creștinismul purta pecetea răsăriteană grecească. Roma primea bucuroasă directivele venite dela răsărit și la început episcopilor Romei nici nu le trecea prin minte să aibă pretenția de a fi șefi supremi ai Bisericii întregi și de a fi recunoscuți de toate Bisericile în calitate de învățători și păstori supremi. Numai mai târziu a început Roma să se emancipeze tot mai mult de sub influința răsăritului, introducând o serie întreagă de inovațiuni atât în învățatura de credință, cât și în

cult și în toate domeniile vieții bisericești, pânăce la anul 1054 a crezut de cuviință să se despartă definitiv de Biserica răsăriteană. În acelaș timp însă Biserica răsăritului a rămas pururea credincioasă tradiției din primele veacuri ale creștinismului.

Prin urmare dacă este vorba de o revenire la matcă, aceasta poate viza numai pe cei dela Roma și împreună cu dânși pe frații uniți. Apoi dacă frații uniți țin atât de mult la revenirea noastră la vechea matcă, de ce chiar și dânșii au rămas numai la jumătatea drumului în această revenire? Cum se face de nu primesc și cultul Bisericii romano-apusene, ci au rămas cu cultul Bisericii răsăritene atât de mult urgisită de dânșii? De ce nu primesc cultul ce se săvârșește în limba latină, căci numai procedând astfel ar da dovadă de consecvență deplină. Doar trebuie să se admită că cultul stă în cea mai strânsă legătură cu învățatura de credință. Rămânând la cultul și la celelalte obiceiuri ale Bisericii noastre, au rămas într'o situație hibridă și nu au nici un drept să ne facă lecții nouă, celor ce am rămas totdeauna atât pe lângă învățatura de credință, cât și pe lângă vechiul cult al Bisericii creștine primare în limba noastră națională. Este adevărat că sub influința Bisericilor slave am adoptat și noi de prin veacul al X-lea limba slavonă, dar tot ierarhii noștri ortodocși au fost aceia cari au naționalizat limba liturgică. Frații uniți nu pot să-și atribue lor acest merit, căci dupăce s'au unit cu Roma chiar, la începutul secolului al XVIII-lea ce fel de cărți bisericești românești întrebuițau, decât cele venite la noi în Ardeal dela frații din principate. Abia după jumătatea secolului al XVIII-lea au început să-și tipărească singuri cărțile bisericești în tipografia înființată la Blaj de episcopul Pertu Aron (1752—1764)¹⁾. Oare ce s'ar fi ales de Românii uniți dacă odată cu unirea ar fi primit și limba liturgică latină în cult și s'ar fi unit deplin cu Roma. S'ar fi întâmplat, ce se întâmplase și cu nobilii români din Ardeal, cari în cursul veacurilor prin momeli și de frica pierderii moșiilor au trecut la catolicism. Odată cu religia și-ar fi pierdut și naționalitatea, s'ar fi maghiarizat cu încetul și s'ar fi pierdut definitiv pentru neamul românesc.

Dar să examinăm și altă parte a acestei chestiuni. Frații uniți ne cer să revenim sub jurisdicția episcopului din Roma, de care depindeam odinioară, pe vremea plămădirii poporului nostru și până la finea secolului al IX-lea.

¹⁾ Vezi: Istoria Bisericii creștine universale de Ioan Georgescu, Blaj, 1921, pag. 222.

În primele trei veacuri jurisdicția episcopului dela Roma nu se întindea asupra unor teritorii prea extinse. Chiar la începutul secolului al IV-a, deci după desfacerea Daciei Traiane din imperiul roman, jurisdicția episcopului Romei nu se întinde afară de Italia de mijloc și miazăzi¹⁾. Chiar un istoric apusean reputat din sec. IV, Rufin, vorbind despre canonul 6 al sinodului dela Niceia, ne spune că pe acest timp, adică la a. 325, episcopul Romei avea jurisdicție numai asupra Bisericilor din provinciile suburbicane²⁾, înțelegându-se sub acestea în cazul cel mai bun numai provinciile din Italia de mijloc și miazăzi și insulele Sicilia, Corsica și Sardinia.

Pe timpul sinodului dela Niceia mitropolii din toate celelalte provincii apusene, precum cel din Mediolan (Italia nordică), cel din Cartagina (Africa) erau deplin independenți și aveau aceleași drepturi, pe cari le avea și episcopul dela Roma. Abia mai târziu, episcopul Romei, favorizat de împrejurări, și-a extins jurisdicția sa și asupra altor teritorii apusene. Asupra prefecturii Iliricului, cu diecezele³⁾ Iliricul propriu sau de apus cu capitala Sirmiu, Dacia Aureliană cu capitala Sardica și Macedonia cu capitala Tesalonic, prin urmare și asupra teritoriilor locuite de vechea populație a Daciei Traiane, Episcopii Romei și-au extins jurisdicția abia pela jumătatea secolului al IV-lea. Totuși ei nu-și putură menține această jurisdicție fără lupte și conflicte. Un astfel de conflict a izbucnit chiar la începutul secolului al V-lea când episcopul Romei Bonifaciu I (418—422) voia să-și impună părerea sa în privința alegerii unui mitropolit împotriva dorinței episcopilor din Macedonia. Atunci la a. 421 episcopii nemulțumiți de Bonifaciu exoperară un edict dela împăratul Teodosiu, prin care edict Iliricul răsăritean, compus pe acea vreme din diecezele Macedonia și Dacia, era scos de sub jurisdicția episcopului Romei și supus celui din Constantinopol⁴⁾. Adevărat că Roma totuși și-a menținut jurisdicția de mai nainte, dar nu fără opoziție. Apoi în anul 535 când împăratul Iustinian I (527—565) a ridicat cetatea Iustiniana prima la rangul de capitală a Daciei, a proclamat totodată și pe episcopul

de aici ca arhiepiscop deplin independent. Adevărat că după zece ani episcopul Romei a știut să desființeze și această independență, totuși această situație s'a putut menține numai până la a. 732, când împăratul Leon Isavru a deslipt Iliricul oriental cu provinciile Macedonia și Dacia de scaunul roman, subordonându-l definitiv patriarhului dela Constantinopol.

Așadar părțile locuite de Români au stat sub jurisdicția Romei cel mult dela jumătatea secolului al IV-lea până la începutul secolului al VIII-lea, dar și atunci cu întreruperi și cu opoziții, și la nici un caz până la finea secolului al IX-lea. Prin urmare am depins de Roma în cazul cel mai bun în curs de patru secole, dar în învățăturile ortodoxe de azi iar întreg restul din viața noastră națională l-am trăit în comunitate cu Biserica răsăriteană. Și să nu uităm că în acele patru secole Roma încă nu se despărțise de Biserica răsăritului, ci a stat cu aceasta în deplină comunitate bisericească, deoarece certurile, cari au premers schizmei, au început abia în a doua jumătate a secolului al IX-lea, când noi de mult timp nu mai avem legături cu Roma.

În ceea ce privește felul și intensitatea exercitării jurisdicției episcopului dela Roma asupra noastră în timpul celor patru secole, pentru care timp se poate constata această jurisdicție, observăm că această jurisdicție era mai mult nominală. Aceasta deoparte din cauza situației depărtate de Dacia dela Roma și din cauza greutăților enorme, cari au intervenit prin desfacerea legăturilor politice, economice, comerciale etc. între Dacia și Roma după a. 271 în urma deselor năvăliri barbare, ce duraseră secole de rând, iar de altă parte și din cauza că această jurisdicție nu era exercitată direct, ci prin intermediul episcopilor supremi ai diecezelor, de cari depindea Dacia, întâi până la a. 450 prin episcopul din Sirmiu capitala Iliricului apusean, apoi până la a. 535 prin episcopul dela Tesalonic, capitala Macedoniei și dela a. 535 prin episcopul Iustinianei prime, capitala Daciei Aureliene.⁵⁾ Dar nici acești episcopi ai capitalelor diecezelor de sigur că nu-și exercitau jurisdicția lor direct, ci prin intermediul episcopilor lor subalterni cu reședințele în apropiere de noi, dela sudul Dunării. Nici nu avem vre-o dovadă istorică pozitivă despre vre-un act special în privința aceasta. Episcopii dela Roma, chiar dacă ar fi voit, ceea ce însă deloc nu este dovedit, totuși nu au avut posibilitatea să întrețină legături strânse cu strămoșii noștri.

¹⁾ Vezi: Eus. Popovici, Istoaria bisericească universală vol. II. pag. 64.

²⁾ Rufini hist. eccl. I, 6; vezi: N. Mițaș, Canoanele Bisericii ortodoxe însoțite de comentarii; Traducere de Dr N. Popovici și U. Kovincici. Vol. I, partea II, pag. 41 sq.

³⁾ Constantin cel Mare a împărțit imperiul în 4 teritorii mari, numite prefecturi, iar prefecturile în teritorii mai mici, numite dieceze, și în fine diecezele în provincii. Cele 4 prefecturi erau: Orientul, Iliricul, Italia și Galia.

⁴⁾ Vezi: Eus Popovici, Istoria bis. universală, vol. II. pag. 78.

⁵⁾ Vezi: I. Lupaș, Istoria bisericească a Românilor ardeleni, pag. 10.

Prin urmare în treg timpul întunecat al năvălirilor barbare strămoșii noștri au fost lăsați la voia sorții și întâmplării, apărându-și cum au putut existența lor națională. Firește că și în această epocă zbuțuită din trecutul nostru credința creștină ortodoxă a trebuit să fie izvorul nesăcatde mângâiere și de nădejde pentru vremuri mai bune, precum și factorul sufletesc, prin care s'a păstrat unitatea națională a străbunilor noștri. Credința creștină le-a dat puterea de rezistență atât pe timpul domniei Goților (271—375), a Hunilor (375—453) și Gepizilor 453—566). După aceștia vin Avarii și Slavii, între cari din urmă, ceice nu au trecut Dunărea, ci s'au așezat printre strămoșii noștri, s'au desnaționalizat complet, contopindu-se cu ei, dar exercitând și o puternică influență asupra lor, care se vedește prin obiceiurile ce le-am adoptat, dar mai ales prin îmbogățirea tezaurului de cuvinte cu elemente slavone.

În secolul al VII-lea Bulgarii formează un stat între Dunăre și munții Balcani, cari după s'au slavizat complet, la anul 864—865 se încreștinează și încep să exercite o influență, care începând cu secolul al X-lea se manifestă prin introducerea limbii slavone în Biserică, deoarece în acest timp nu mai există scaune episcopoești latine în apropierea Românilor, iar organizația bisericească a noastră, datorită vitregiei timpurilor, era tot într'o stare primitivă. Dela acest timp începând nu mai poate să fie vorba despre vreo legătură între noi și episcopul dela Roma, afară de încercarea dela 895-6 a papei Formosus, căruia i-a succedat să-și supună Biserică Bulgariei până la a. 932 prin dăruirea unei coroane de rege țarului bulgar. Nu mai poate fi vorba despre o astfel de legătură și din pricina că la 1054 Roma se desparte definitiv din corpul Bisericii ecumenice. Firește însă că Roma a făcut și după aceea multe încercări de a ne trage în orbita ei de stăpânire. Amintim aici numai în treacăt încercările, pe cari le-a făcut prin intermediul regilor Ungariei, îndemnându-ne într'una să păzim legea strămoșească. Regii Ungariei, îndemnați de papa dela Roma, au mers atât de departe în propaganda lor, încât căutau să ne constrângă în toate chipurile, chiar și cu armele, să ne lăpădam credința ortodoxă și să îmbrățișem pe cea catolică. Dar strămoși noștrii au rămas statornici în credința ortodoxă.

(Va urma).

Un prefect model.

de Dr. Grigorie Gh. Comșa.
Episcopul Aradului.

Zlarul „Vestul” din Tinișoara în numărul 789 din 20 Aprilie 1933 vorbind despre actualului prefect al județului Timiș-Torontal dl. Dr. Coriolan Băran, zice între altele că dl. Băran a elaborat un plan de activitate, care-i face cinste atât d-sale, cât și Banatului pentru care spiritul gospodăresc este o principală caracteristică și calitate. Și acest plan pe lângă faptul că a fost scutit de utopie, — asigurându-i-se în primul rând baze de resurse financiare, — are cheazășia realizării integrale. Asigurarea pentru realizarea planului rezidă în larga înțelegere și experiență a actualului prefect, susținute cu mult suflet și isteată socotire de adevărat gospodar județean.

Ne bucură faptul că a știut să echilibreze minunat factorii productivi și dministrativi disciplinându-i pentru prosperitate și administrare cât mai rațională. Cumpănind realitățile existente și posibilitățile de dezvoltare sub pulsul unor necesități colective, a înțeles că începerea oricărei acțiuni și acordarea oricărui sprijin trebuie normate gospodărește pentru ajungerea unei armonii și vieți sociale cu superioare posibilități de producție și existență. De aceea planul corespunde unei largi orientări sociale conform căreia se sprijinește în egală măsură terenul economic și cel cultural, urmărindu-se astfel, drept scop final, superiorizarea societății.

Prin munca depusă pentru deschiderea căilor de comunicație, stabilirea raporturilor comerciale, prin construirea șoselelor, podurilor, catedralei, prin sprijinirea școalelor și corurilor, cari vor fi tot atâtea realizări câte proiecte, actualul prefect va lăsa urme menite să reînvioreze viața socială din Banat.

Dacă ne oprim asupra acestor constatări nu o facem pentru a ignora activitatea domnilor prefecti Dr. Iuliu Coste, Ion Oprea, Dr. Antoniu Bogdan, Dr. Liviu Cigăreanu și Octavian Furlugianu, accentuăm chiar că foștii prefecti mai sus amintiți au dovedit nu numai pricepere și intenții laudabile, dar și dragoste de biserică.

Dacă totuși relevăm meritele dlui Dr. Băran, o facem, fiindcă Domnia Sa se găsește în fruntea unei prefecturi în timp de criză, care n'a atins întru nimic văpaia interioară sufletească ce-l caracterizează. Când i-am scris Domniei Sale în chestia apostolatului laic, nu

s'a arătat indiferent, ci mai vârtos s'a simțit dator să ne asigure de concursul său prețios. Când ni-am coborât în mijlocul credincioșilor noștri din Timișoara, dl. Băran totdeauna cu cea mai aleasă sollicitudine a ținut să fie prezent față de Noi, care i-am fost coleg de universitate și ni-a însoțit în drumul nostru misionar.

Taina atitudinii sale delicate o găsim în educația sa aleasă. Un om, care-și iubește părinții la paroxism, cum îi iubește prefectul Băran pe ai săi, un om care și azi cu toate greutatețile, își păstrează optimismul creștin, este un om de elită.

Domnia Sa nu este creștin de zile mari, ci creștin de fiecare zi, de fiecare clipă. În-zestrat cu o cuceritoare modestie și exemplară cinste, simți că ai în fața ta pe creștinul din creștet până în tălpi, care-și iubește biserica și neamul cu o ardoare sfântă. Stridentele apetituri ale multor nechemați le dojenește atitudinea demnă a acestui fecior de dascăl bănățean, care se identifică cu tot ceea ce este ortodox și românesc.

Nu este mirare că dl. Coriolan Băran este iubit și stimat de toți oamenii buni. Ne luăm și Noi dreptul sau partea din această iubire sinceră, dorindu-i ascensiune pe căile vieții creștine și civice, presărate cu florile iubirei creștinești.

Mijloace de consolidare ortodoxă.

de arhim. P. Morușca.

(Continuare)

Organizarea Frăției Ortodoxe Române.

Pentru împrejurările noastre locale însă și pentru necesitățile actuale, se cere preconizarea unor mijloace speciale, proprii a ne servi de ele.

Și aici socotesc potrivit să amintesc de înființarea Asociației religioase a mirenilor „*Frăția Ortodoxă Română*“. S'a constituit cu scop de a porni marea acțiune de reconfortare sufletească și de învioreare religioasă în rândurile mirenilor noștri de ambele sexe, spre a apăra Biserica ortodoxă împotriva atacurilor de orice fel.

La rândul nostru ne revine datoria de a face propaganda cuvenită, care trebuie să premeargă adunării de constituire a *Secției eparhiale*, pentru a deveni nu numai o frumoasă manifestare ortodoxă, ci și o puternică afirmare a sufletului creștinesc și românesc, la această graniță apuseană a Țării.

Secția eparhială, după constituire, va trebui să porceadă, fără amânare, la constituirea „*cercurilor protopopești*“ ale F. O. R-ului, ca să nu rămână suflet de intelectual, simțitor și înțelegător, neangajat la lupta de restaurare a vieții românești în duhul tradițional al ortodoxiei luminate, de reintegrare a Bisericii strămoșești în drepturile ei de Biserică *dominantă* în Țara românească și de bună maică, îndrumătoare a vieții fiilor săi.

Pilda vieții religioase a intelectualilor noștri și dragostea lor de Biserică trebuie să fie șuvoiul ce pogoară dela înălțimi spre lanurile întinse ale maselor populare, fructificându-le.

Pentru propaganda în protopopiate ar fi potrivit să fie îngăduite echipe de studenți ai Academiei noastre teologice, ca să-și dea concursul la desfășurarea unui program bine alcătuit, în centrele protopopești, în Dumineci și sărbători.

Programul ar începe cu sf. Liturghie în sobor, slugită poate de un delegat anume, care ar ținea și predica ocazională, potrivit și subiectul ca să fie un îndemn de trezire a conștiinței ortodoxe pentru o acțiune militantă. Echipa teologilor ar cânta la sf. Liturghie, dacă nu e în localitate cor superlor.

După sf. slujbă s'ar organiza procesiune cu litie la un monument, la o cruce așezată la loc potrivit, sau alt obiectiv, care ar atrage participarea mulțimilor. Procesiunile în liber atrag în totdeauna și pe cei ce au lipsit dela biserică. Aici alt orator ar ținea o alocuție în legătură cu sfeștania, stăruind asupra raportului dintre sufletul creștin și Biserica sfințitoare a vieții.

După vecernia zilei s'ar ținea adunarea de constituire a cercului protopopesesc, prezidată de un mirean. Se va desluși rostul F. O. R. ului și chemarea mirenilor la *apostolatul laic*, menit să lucreze la înălțarea vieții religioase și bisericesti și la adâncirea concepției de viață în spirit ortodox și tradițional românesc. Cercul protopopesesc s'ar constitui cu un președinte, 6 membrii ordinari și 2 supleanți, designându-și din sânul lor casier și controlor.

În seara zilei echipa studenților în teologie ar executa un concert religios cu program select, în cadrele cărui ar conferența un mirean prevent din bună vreme, (președintele indicat al cercului) asupra unei probleme de viață curentă, pusă în legătură cu problema religioasă.

La aceasta manifestare ortodoxă se vor invita pe r e s o n a l toți intelectualii ortodocși de pe teritoriul protopopiatului, rugându-l să aducă cu ei cât mai mulți fruntași din popor. Credincioșii satelor noastre ar fi invitați și îndemnați de preoțime în biserică, să participe în număr cât mai mare la serbarea din centrul protopopiatului.

(Va urma.)

Maica Domnului și credincioșia creștină.

Nu este destul să mărturisești un ideal, ci trebuie să ai și tăria sufletească să te și ții de el. Ce ar fi lumea romană fără acel Mucius Scevola, care și-a băgat mâna în foc pentru fericirea patriei. Și ce ar fi rămas mai netrecător din lumea Grecilor fără exemplul acelui brav bărbat, care a lăsat gaj pe prietenul său la tiranul Dionis pe trei zile, când urma să fie omorât pentru că a atentat la viața tiranului. Și nici o greutate nu l-a putut împiedeca să se întoarcă la tiran, fiindcă mai bine voia să moară decât să-și calce cuvântul dat. Exemplul nobil a muiat inima tiranului și el s'a făcut al treilea în legătură de prietenie a celor doi prieteni bravi. Ce folos este să nemândrim că avem o patrie și o credință, dacă nu ținem cu toată tăria sufletului la dânsle. Biserica noastră strămoșească numără atâtea milioane de fii și ce ar putea să fie aceasta biserică dacă nu ne-am mulțumit numai cu mărturisirea de a-i aparține, ci de fapt am ținea la dânsa cu tot sufletul nostru. Ce s'ar alege de această biserică, dacă, în toate împrejurările, am sta să-i dăm dragostea noastră, să-i apărăm cinstea. Ce minune s'ar alege de aceasta sfântă biserică, dacă am vrea să-i aducem întotdeauna jertfe mici și mari de ajutorare, precum le cer împrejurările.

Intr'un sat cimiterul nostru, unde zac atâția copii drăgălași, atâtea surori duioase, atâția frați buni, atâtea mame scumpe, atâția bătrâni respectabili, este într'un hal nemai pomenit. Fără îngrăditură, năpădit de buruieni, dripit de vite. Întrebând pe un sătean ce fel de cimitir este acesta, el răspunde: Este cimitirul „nostru”. Nu poate fi, răspund eu. „Ba da” se căznește celălalt. Nu este cimitirul „vostru”, fiindcă dacă ar fi cu adevărat al vostru, ați avea milă de el și l-ați îngrădi și l-ați umplea de flori.

Și de câte ori zicem și noi despre biserică noastră, îngrijită și pe din afară și pe dinăuntru, că este „a noastră”. De câteori spunem că credința ortodoxă, pe care nu o urmăm, este a „noastră”. Câte și câte comori sunt ale „noastre”, și totuși nu sunt de fapt ale noastre, fiindcă noi simțim adâncul obligament, nu de a ținea de formă, ci cu tot sufletul la ceva ce este al nostru.

Dar „credincioșia” aceasta ni se cere la tot pasul, fiindcă dânsa este *vlașa* și *esența* vieții noastre creștinești. De câteori nu vedem noi proslăvită biserică și credința noastră pe

hârtia răbdătoare, dar în realitate nebăgată în seamă, desconsiderată și supusă la mizerie și rușine. Iată cum lipsește credincioșia, iată cum lipsește tăria sufletească, de a ținea la un ideal mărturisit.

Suntem de multe ori părăsiți de Dumnezeu și de oameni, fiindcă ne lipsește din suflete credincioșia. Un neam nu poate învăța arta de a-și potrivi vorbele cu faptele, și viceversa decât dela mame.

În sufletul mamei românce va trebui să crească pentru primadată planta atât de nobilă a credincioșiei. Din cetatea a cărui căpitan este mama, din familie, trebuie să-și ia începutul aceasta viață, care ține de nedemn de ființa omenească, să mărturisească cugraiul un ideal, iar cu fapta să-l nege. Bunele mame românce trebuie cu tot respectul ce-l au și cu toată iubirea lor să-și învețe copilașii să aibă și o patrie și o biserică, cărora să le fie credincioși până la moarte și cu orice preț, fiindcă fără credincioșie, viața este seacă și falsă, neproducând decât fapte slabe.

Mama româncă și în privința aceasta găsește un izvor bogat de inspirație în Maica Domnului, care s'a ținut cu credincioșie de cuvintele pe cari ile-a spus îngerului: Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul tău”. Și prin o mare de suferinți și prin mii de primejdii s'a ținut de cuvânt, după cum a mărturisit așa a și făcut.

Mamelor, cari vor imita pe Maica Domnului cu credincioșie, le va ajuta Cerul să devină aceia ce doresc mamele, copiii bravi și fericiți.

Mame, chipul Maicei Preciste este ca un soare strălucitor. Raza lui cea mai frumoasă este credincioșia. De aceia vă rugați Maicei Domnului să vă deie și vouă virtutea credincioșiei, fiindcă în aceasta virtute stau: familie, societatea și neamul și fără credincioșie, cad toate trei.

Elena Dr. Cioroianu
protopopeasă

INFORMAȚIUNI.

Ședință plenară. Marți în 25 Aprilie a. c. Consiliul nostru eparhial a ținut ședință plenară sub prezidiul P. Sf. Sale părintelui Episcop Grigorie.

S'a discutat raportul general, despre activitatea Consiliului nostru eparhial, care raport se va înainta Adunării eparhiale din anul curent.

Adunarea Fondului preoțesc. Tot Marți în 25 Aprilie a. c. s'a ținut în localurile Consiliului nostru eparhial, adunarea generală anuală a fondului preoțesc, condusă de P. S. Sa părintele Episcop. Au participat din fiecare protopopiat, protopopul și câte 2 preoți. S'au discutat starea fondului preoțesc și s'au adus unele hotărâri cari vor forma obiect de discuție în Consiliul nostru eparhial și apoi aceste deziderate vor fi transpuse pentru aprobare și verificare Adunării eparhiale.

Biserica Greciei. Cu prilejul sărbătoririlor, Arhiepiscopia Ateni a împărțit săracilor prin birourile ei din Atena și Pireu 145.000 de drahme, iar prin comitetele filantropice parohiale, 800.000 de drahme. Ajutoare săracilor au dat deasemeni toate mitropolile și episcopatele țării.

Pe neumblații ghețari tibetani, pentru lățirea împărăției lui Hristos. — Doi călugări din renumitul Ospiciu Sf. Bernard, la 1 Ianuarie a. c., și-au luat rămas bun de la tovarășii lor, călătorind spre Pasul Sila, un pas muntos așezat la o înălțime cu 4500 metri mai sus decât pasul munților Himalaya, și la locul de întretăiere a granițelor Tibetului, Chinei și Indiei. Senatorul Marconi, marele savant, a dăruit curagioșilor călugări un aparat de Radio, artistic construit, prin care să poată rămâne în legătură cu lumea întreagă. Astfel ei sunt zilnic în situația de a sta în legătură cu casa lor maternă și chiar să-și asculte slujbele religioase. În aceste ținuturi pustii, ei vor sări, prin câinii lor în ajutorul călătorilor păgâni. Este sigur că cu iubirea lor desinteresată pentru aproapele, ei vor face religia creștină iubită păgânilor și treptat vor converti pe păgâni la creștinism.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut și se recomanda lucrarea „Cuvântări ocazionale, panegirice și comemorări“, de P. C. Sa pâr. Dr. V. Bologa, protopop și director în pensiuine. Personalitatea autorului, un preot și profesor cărturar, este suficient motiv de recomandare pentru cetitorii preoți, cari pot utiliza cu bun folos această colecțiune de cuvântări, ce se pot comanda dela Librăria arhiepiscopale din Sibiu.

Arad, 8 Aprilie 1933.

Consiliul Eparhial ort. rom.
ARAD.

Aviz.

Rugăm cu insistență pe P. C. conducători de oficii parohiale, cari au primit din calendarul Eparhial exemplare spre desfacere, să binevoiască a regula costul lor, returnând totodată pe cele nevândute.

Administrația Tipografiei și
Librăriei Diecezane, Arad.

Parohii vacante.

Concurs repetit.

Pentru îndeplinirea parohiei **Dubești**, protopopiatul **Birchiș**, se publică din nou concurs cu termen de *30 de zile*.

Venitele parohiale sunt:

1. Uzufuctul sesiunii parohiale în estenziune de 29 jug.
2. Uzufuctul intravilanului parohial de 800 stg. □
3. Stolele legale.
4. Birul legal, care se ia în concurs din oficiu pe baza coalei de fasiune B.
5. Intregirea dela stat, care parohia nu o garantează.
6. Casa parohială nu este. Consiliul parohial însă se deobligă a achita chiria pentru locuința preotului până se va edifica casă parohială.
7. Preotul ales va suporta toate impozitele după beneficiul parohial, va predica în duminici și sărbători și va catehiza elevii dela școala primară din loc, fără altă remunerație dela parohie.

Parohia este de clasa III-a.

Cei ce doresc a compete la aceasta parohie, vor înainta recursele în termenul concursului. Cu încuviințarea protopopului se vor prezenta în acest interval în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorice, observând strict dispozițiunile §-lui 33 din Reg. pentru parohii.

Consiliul parohial.

În conțelegere cu **Traian Ciblan** protopopul **Birchișului**.

—□—

1-3

Citiți

«Biserica și Școala»